

Notitie / Memo

HaskoningDHV Nederland B.V.
Water

Aan: gemeente Diemen
Van: Jeroen Groenendijk
Datum: 20 mei 2016
Kopie: Adriaan Koopman, Willem Kuijsten (RHDHV)
Ons kenmerk: WATBE3753N001F01
Classificatie: Projectgerelateerd

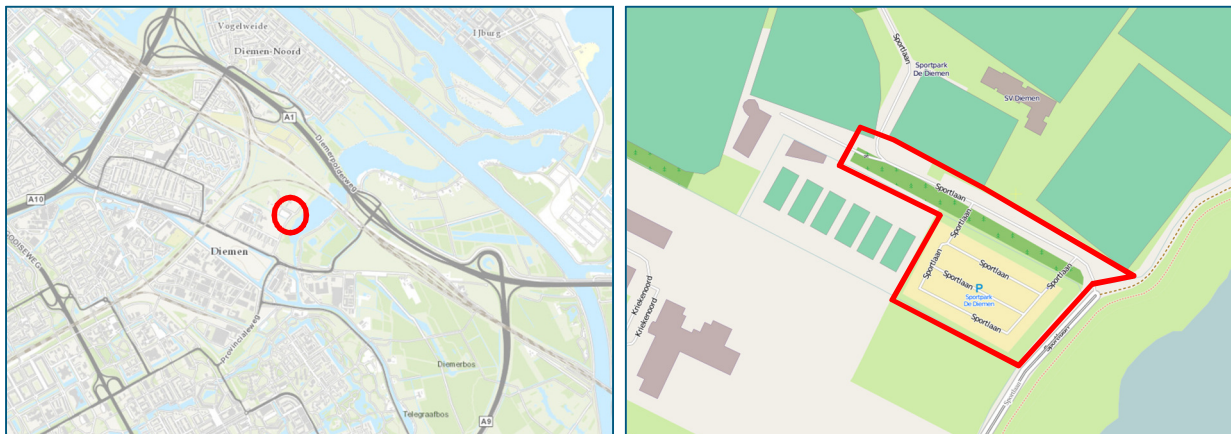
Onderwerp: Quickscan Flora- en faunawet irt ontwikkeling Brede School Diemen

Inleiding

Binnen de gemeente Diemen zal een deel van de faciliteiten en groenvoorzieningen, behorende bij een sportcomplex, worden heringericht ten behoeve van een school en een parkeerterrein. Een nieuwe school past niet binnen het huidige bestemmingsplan Buitengebied. Om de nieuwe school mogelijk te maken dient een nieuw bestemmingsplan opgesteld te worden voor de locatie. Voordat het bestemmingsplan wordt vastgesteld moet de conclusie kunnen worden getrokken dat er ofwel geen Flora- en faunawet (FFwet) ontheffing nodig is, of dat een ontheffing met een zekere grenzende waarschijnlijkheid zal kunnen worden verleend.

Deze notitie beschrijft het (mogelijk) voorkomen van volgens de Flora- en faunawet beschermde soorten in en nabij het plangebied. De rapportage vormt een ecologische effectbeoordeling van de ingreep en de toetsing aan de verbodsbepalingen van de FFwet. Het juridisch kader van de FFwet staat in de Bijlage.

Door het Ministerie van EZ is aangekondigd dat per 1 januari 2017 de nieuwe Wet Natuurbescherming (WNB) van kracht zal worden. De huidige FFwet zal in gewijzigde vorm hierin worden opgenomen. Wij verwachten echter, gezien de nog beperkte uitwerking en daarmee onwerkbaarheid van de WNB, dat deze pas na 1 januari 2017 in werking zal treden. In deze toetsing wordt uitgegaan van de vigerende FFwet. Waar relevant wordt in de toetsing ook met de toekomstige Wet Natuurbescherming rekening gehouden, voor zover mogelijk. Gezien de planning van de ontwikkelingen is het aannemelijk dat in de uitvoeringsfase de huidige FFwet niet meer van kracht is.

Figuur 1: Locatie en afbakening onderzoeksgebied.

Plangebied en geplande ontwikkelingen

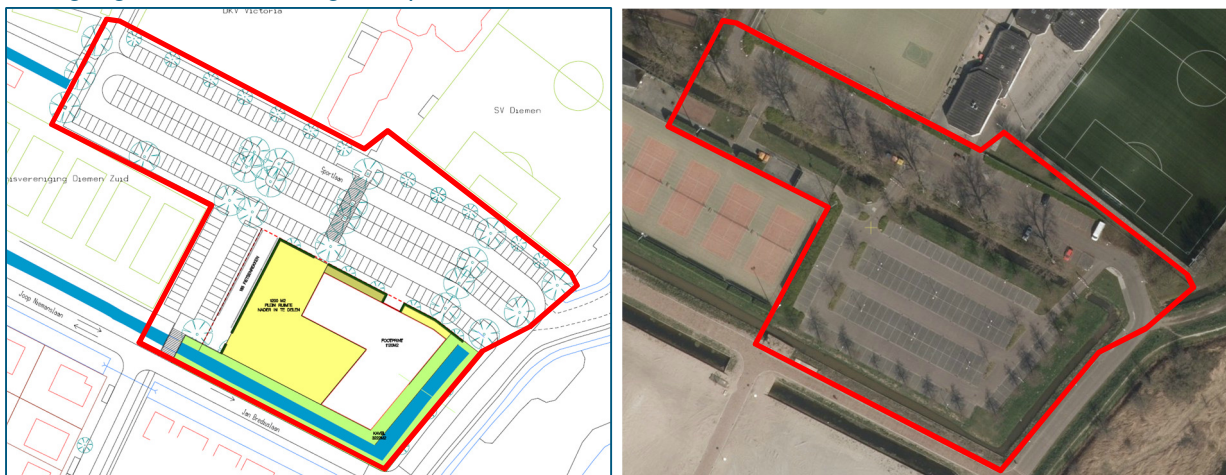
Huidige situatie van het plangebied

Het plangebied ligt tussen een nieuwe, deels nog in aanbouw zijnde woonwijk en een sportveldencomplex in Diemen. Direct rondom het gebied liggen voetbal-, tennis- en korfbalvelden (ten westen en noorden), bouwrijpe grond ten behoeve van woningbouw (zuidelijk) en de weg (de Sportlaan) en een brede moeras/rietstrook (oostzijde). De moeras/rietstrook vormt tevens de oeverzone van de Diem, een oude veenrivier die voorheen in het Markermeer/IJmeer uitkwam, maar nu wordt onderbroken door het spoor, de A1, het Amsterdam-Rijnkanaal en de Diemerzeedijk (zie ook figuur 1).

Het plangebied bestaat uit een parkeerterrein omgeven door enkele bomenrijen en watergangen. Het zuidelijke deel van de parkeerplaats is omgeven door vrij jonge elzen en er staan enkele jonge platanen tussen de parkeervakken. Langs de noordelijke parkeerstrook staat een bomenrij met dikke en hoge populieren, enkele berken en zomereiken en lage struiken met onder andere sleedoorn, buxus en sneeuwbes. Er loopt een smalle sloot door en rondom het terrein, met een lage maar betrekkelijk steile oever. De dammen waarover de toegangen tot de parkeerplaats lopen hebben geen duikers; de slootdelen zijn daardoor geïsoleerd van elkaar.

Geplande ontwikkeling

De gemeente Diemen heeft het voornemen om de Brede school 'De Kersenboom' te verplaatsen naar de huidige parkeerplaats ter hoogte van de Sportlaan. Het is de bedoeling dat de nieuwe school in augustus 2018 in gebruik wordt genomen. Het huidige parkeerterrein dient dan heringericht te worden, waarbij met een efficiënter ruimtegebruik er net zoveel parkeerplaatsen en de gebouwen gerealiseerd kunnen worden. Hier staat nu een bomenrij in een brede groenstrook. Eén en ander staat aangegeven in Figuur 2 links. Er dienen dus bomen te worden gerooid en struweel verwijderd. Ook zal er een watergang moeten worden gedempt.

Figuur 2: Links: beoogde invulling van het te ontwikkelen gebied. Rechts: luchtfoto van de huidige situatie van het plangebied (cyclomedia.com)

Figuur 3: Impressie van het plangebied.

Werkwijze

Stap 1: Inventarisatie van mogelijk aanwezige beschermde soorten

Om een indruk te krijgen van het voorkomen van beschermde dieren en planten in het plangebied en omgeving is allereerst een bureaustudie uitgevoerd. Hierbij zijn de beschikbare bronnen geraadpleegd op het (mogelijk) voorkomen van beschermde soorten. Dit betreft met name openbaar beschikbare verspreidingsinformatie (websites telmee.nl, Zoogdiervereniging, RAVON etc.). Omdat voor soorten van tabel 1 van de Flora- en faunawet een vrijstelling geldt in het kader van ruimtelijke inrichting, zijn alleen zwaarder beschermde soorten (van tabel 2 en 3 van de FFwet) beschouwd.

Vervolgens is op 22 januari 2016 een veldbezoek uitgevoerd, gericht op het inschatten van de geschiktheid van het plangebied en de omgeving als habitat voor de beschermde soorten die, volgens de bureaustudie, voorkomen in de regio. Dit was geen gericht onderzoek naar de aanwezigheid van beschermde soorten, omdat er voor elke soortgroep een eigen inventarisatiemethodiek (en geschikt jaargetijde) vereist is. Op 20 mei 2016 is schepnet-bemonstering van aanwezige vissoorten in de sloot uitgevoerd.

Stap 2: Vaststelling van de voorgenomen werkzaamheden en de effecten

Om vast te stellen of de activiteit / het plan / het project effect heeft op beschermde flora en fauna, is een beknopte analyse gemaakt van de voorgenomen werkzaamheden van het project en de mogelijke effecten daarvan op de beschermde soorten die mogelijk voorkomen in het gebied. Daarbij zijn ook de verwachte storingsfactoren in aard, ruimte en tijd in beeld gebracht.

Stap 3: Beschrijving van de effecten op beschermde soorten

Op basis van de storingsfactoren uit stap 2 en de verspreiding van beschermde soorten (in tijd en ruimte) in het gebied uit stap 1, kunnen de effecten van de geplande ingreep inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij wordt aangegeven in hoeverre de verstoringfactoren en gevoeligheid van aanwezige natuurwaarden overlappen (in omvang, ruimte en tijd). Vervolgens is beoordeeld of de effecten leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Stap 4: Voorstellen van mitigerende maatregelen

In deze stap adviseren we maatregelen om de negatieve effecten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Stap 5: Conclusie

In deze stap is bepaald of het waarschijnlijk is dat het bevoegd gezag ontheffing zal verlenen voor eventuele overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, waardoor het project doorgang kan vinden. Hierbij wordt rekening gehouden met wettelijk vastgestelde criteria zoals de gunstige staat van instandhouding van de soort, eventuele alternatieven en bij wet genoemde belangen.

Mogelijk voorkomende beschermde soorten

Vaatplanten

Vaatplantensoorten die in plangebied, en de directe omgeving rondom, verwacht kunnen worden, op basis van verspreidingsgegevens, zijn soorten van ruigten, parken en bosschages in stedelijk gebied. Hiertoe behoren soorten als klein glaskruid en ruig klokje. Beschermde muurplanten (waaronder varens: tongvaren, steenbreekvaren etc.) kunnen voorkomen op oude vochtige muren, kades en in putten. In het betreffende kilometerhok van de database van de gemeente Amsterdam¹ wordt melding gemaakt van rietorchis. In de daaromheen liggende kilometerhokken zijn daarnaast ook grote keverorchis en moeraswespenorchis waargenomen.

Tijdens de veldbezoeken aan het plangebied, op 22 januari en 20 mei 2016, zijn geen beschermde planten aangetroffen; het eerste tijdstip van veldbezoek was ook niet geschikt voor een inventarisatie. Gezien de aanwezige biotopen worden beschermde plantensoorten niet verwacht binnen het plangebied. Er zijn geen gebouwen of kades met oude vochtige kalkrijke muren. De kleine groenstroken zijn voedselrijk en dicht beplant met lage buxus of sneeuwbes. De in de regio voorkomende beschermde planten, zoals bovengenoemd, gedijen niet in dergelijke biotoop. Moeraswespenorchis komt voor in basenrijke vochtige duinvalleien en schrale graslanden. Grote keverorchis komt voor op matig

¹ <http://maps.amsterdam.nl/florafauna/>

voedselrijke en basenrijke bodems, ook in wat meer hoog opgaande vegetatie. Het plangebied heeft geen standplaatsen die hiermee overeenkomen. Het voorkomen van bijzondere of beschermde plantensoorten binnen het plangebied is uitgesloten.

Het is niet uitgesloten dat in de moeras/rietzone langs de Diem de rietorchis voorkomt; deze soort gedijt in vochtige tot natte, matig voedselrijke biotopen. Deze zone ligt echter direct naast het beoogde projectgebied.

Conclusie: in het plangebied komen geen beschermde plantensoorten voor.

Figuur 4: Links: de moerasstrook langs de Diem, in zuidelijke richting. Rechts: inrottingsgat in een populier

Zoogdieren

Grondgebonden zoogdieren

Volgens Telmee komt de waterspitsmuis voor in het uurhok waarin het plangebied ligt. Deze soort leeft in moerassen, rietlanden en brede oevers met natte ruigten en helofyten. In het plangebied is dergelijk biotoop niet aanwezig. Het voorkomen van waterspitsmuis is daarom uitgesloten binnen het plangebied. Wel zou de soort leefgebied kunnen hebben in de moerasstrook langs de Diem, vlak ten oosten van het plangebied.

Ook wordt in het bovengenoemde uurhok melding gemaakt van de boommarter, die voorkomt in allerlei bossen (ook jonge) en nestelt in boomholten. Rustplaatsen kunnen ook in oude konijnen- of vossenholen worden gekozen. In het plangebied zijn deze echter niet aanwezig; er is ook geen sprake van een bosoppervlak van betekenis. Er is dus geen geschikt leefgebied voor de boommarter; het voorkomen is uitgesloten.

In het plangebied is alleen leefgebied voor licht beschermde grondgebonden zoogdiersoorten (huismuis, huisspitsmuis en egel). Andere grondgebonden soorten zijn niet te verwachten.

Vleermuizen

Vleermuizen die voor kunnen komen in en direct rondom het plangebied zijn in de eerste plaats gewone dwergvleermuis, die algemeen in stedelijk gebied voorkomt, daarnaast mogelijk ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Ook kunnen incidenteel rosse vleermuis, gewone grootvleermuis en watervleermuis gebruik maken van het plangebied. De gewone dwergvleermuis en laatvlieger hebben hoofdzakelijk verblijfplaatsen in gebouwen; de watervleermuis en rosse vleermuis in bomen en de gewone grootvleermuis en ruige dwergvleermuis in beiden.

Tijdens het veldbezoek is geconstateerd dat de bomen geen geschikte holten of spleten hebben om als verblijfplaats te dienen voor vleermuizen. De grote populieren hebben wel enkele inrottingsgaten waar takken zijn afgezaagd, maar deze gaten hebben naar boven gerichte openingen en lopen in de stam naar beneden. Hierdoor lopen ze bij regen vol en zijn daarom niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Het is mogelijk dat vleermuizen in en rondom het plangebied foerageren. Het gaat dan om de gewone dwergvleermuis en mogelijk ruige dwergvleermuis en laatvlieger. Het is echter niet te verwachten dat de begroeiing essentieel foerageergebied of vliegroute vormt, omdat het opgaande groen en de bomenrij relatief klein, respectievelijk kort zijn. Bovendien is er erg veel verlichting vanuit de sportvelden waar vleermuizen naar verwachting door worden afgeschrikt.

NB Ook onder de toekomstige Wet Natuurbescherming zijn alle vleermuissoorten beschermd.

Conclusie: in het plangebied komen geen zwaarder beschermde grondgebonden zoogdiersoorten voor. Er kunnen wel vleermuizen van het plangebied gebruik maken (gewone en ruige dwergvleermuis, laatvlieger). De bomen herbergen echter geen verblijfplaatsen van vleermuizen en zijn niet van essentiële waarde als foerageergebied of vliegroute voor deze vleermuissoorten.

Broedvogels

In de bomen en struiken in het plangebied zijn broedvogels te verwachten; het betreft dan algemene soorten van stedelijk gebied, zoals ekster, merel, roodborst en winterkoning. Tijdens het veldbezoek is een oud eksternest hoog in één van de populieren gezien.

Er is een aantal soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is. Deze soorten zijn namelijk niet goed in staat om zelf een nest te maken. Voorbeelden hiervan zijn diverse uilensoorten, gierzwaluw, huismus en verschillende roofvogels. Huismus en gierzwaluw broeden relatief veel in stedelijk gebied. Volgens de database van de gemeente Amsterdam² broedt de huismus in het kilometerhok waarin het plangebied ligt.

Tijdens het veldbezoek zijn geen jaarrond beschermde vogelnesten aangetroffen. De bomen hebben geen geschikte holten voor uilen. Er zijn geen gebouwen aanwezig; nesten van huismus of gierzwaluw zijn daarmee uitgesloten. In de huidige situatie zijn er dus geen jaarrond beschermde vogelnesten aanwezig. Het is mogelijk dat in de nabije toekomst een sperwer of buizerd een nest maakt in één van de hoge populieren; van beide soorten is het nest jaarrond beschermd.

NB Ook onder de toekomstige Wet Natuurbescherming zijn alle vogelsoorten beschermd in het broedseizoen (en een aantal ook buiten het broedseizoen), zoals onder de huidige FFwet.

Conclusie: in en direct rondom het plangebied kunnen algemene vogelsoorten broeden zoals ekster en merel. Soorten met jaarrond beschermde nesten komen niet broedend in of nabij het plangebied voor.

Vissen

In het betreffende kilometerhok van de database van gemeente Amsterdam wordt melding gemaakt van het voorkomen van de bittervoorn, kleine modderkruiper en rivierdonderpad.

² <http://maps.amsterdam.nl/florafauna/>

De Rivierdonderpad heeft een voorkeur voor stenige substraten en is in west-Nederland veel aanwezig bij stortstenen en dergelijke. Dit is niet aanwezig in het plangebied; de rivierdonderpad komt dus ook niet voor in de watergang. Mogelijk is de soort wel aanwezig in de Diem.

Zoals in de werkwijze vermeld is op 20 mei 2016 een schepnet-bemonstering uitgevoerd. Daarbij zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen. De enige vissoort die is gevonden is de tiendoornige stekelbaars. De waterbodems hebben een dikke baggerlaag en zijn waarschijnlijk tamelijk zuur door bladval van de bomen die er tot voor kort stonden. Alleen de zuidelijke watergang maakt deel uit van een groter systeem, de andere slootdelen zijn geïsoleerd. De aanwezigheid van bittervoorn en kleine modderkruiper kan daarom worden uitgesloten.

Conclusie: het voorkomen van beschermde vissoorten in de watergangen is uitgesloten.

Reptielen en amfibieën

In de omgeving van het plangebied komen de streng beschermde rugstreeppad en ringslang voor (tabel 3). In het betreffende kilometerhok van de database van de gemeente Amsterdam³ wordt geen melding gemaakt van rugstreeppad, wel van ringslang.

Er is geen geschikt landbiotoop voor de rugstreeppad; er is geen vergraafbare grond of losliggende rommel die als schuilplaats kan dienen. De sloot is weliswaar niet heel diep, maar door de steile onderwateroever is er onvoldoende opwarming van het water om dit als voortplantingswater te laten dienen. Rugstreeppad is niet te verwachten in het plangebied.

Voor de ringslang is geen voortplantingsbiotoop of overwinteringsbiotoop aanwezig binnen het plangebied. De direct naastgelegen moeraszone langs de Diem is wel geschikt als foerageergebied; er zijn naar verwachting veel amfibieën en kleine zoogdieren die als prooi kunnen dienen, en bovendien veel schuilmogelijkheid.

Geen van de zwaar beschermde soorten komt dan ook binnen de begrenzing van het plangebied voor.

Conclusie: in het plangebied komen geen beschermde amfibieën en reptielen voor. Ringslangen kunnen wel langs de Diem in de moerasstrook voorkomen.

Ongewervelden

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen bekend van streng beschermde insecten of overige ongewervelde fauna. Daarnaast is er in of rondom het plangebied geen geschikt habitat aanwezig voor streng beschermde insecten en andere ongewervelden. Er zijn geen kruidenrijke vegetaties, waterpartijen, drassige zones etc. aanwezig.

Conclusie: in het plangebied komen geen beschermde ongewervelden voor.

Conclusies

In tabel staat weergegeven welke soorten in ieder geval voorkomen en welke soorten mogelijk kunnen voorkomen in het plangebied. In de hierna volgende paragraaf worden de mogelijke effecten van de voorgenomen activiteiten beschreven op de soorten die (mogelijk) voorkomen binnen de invloedssfeer van het project. De soorten en soortgroepen waarvan het voorkomen is uitgesloten (Tabel 1) worden niet verder behandeld in deze rapportage.

³ <http://maps.amsterdam.nl/florafaua/>

Tabel 1: Mogelijk voorkomende beschermde soorten van de Flora- en faunawet in het plangebied, op basis van beschikbare verspreidingsinformatie en veldbezoek. Alleen soorten van FFwet-tabel 2 en 3 zijn aangegeven.

Soortgroep	Mogelijk aanwezig?	Mogelijk voorkomende soorten	Beschermings-categorie
vaatplanten	nee	-	-
grondgebonden zoogdieren	nee	-	-
vleermuizen	ja	gewone dwergvleermuis ruige dwergvleermuis laatvlieger (foeragerend/langsvliegend)	tabel 3
vogels	ja	ekster merel winterkoning etc.	niet-jaarrond beschermde soorten
vissen	nee	-	-
amfibieën	nee		
reptielen	nee	-	-
ongewervelden	nee		

Mogelijke effecten van de ontwikkeling van het terrein op beschermde natuurwaarden

Vleermuizen

Omdat er geen gebouwen worden gesloopt, is vernietiging van eventueel aanwezige verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis of laatvlieger niet aan de orde.

Bij nachtelijke werkzaamheden is niet uitgesloten dat een enkele foeragerende of langsvliegende vleermuis door daarbij gebruikte verlichting wordt verstoord. Er worden geen bomen gekapt die mogelijk als verblijfplaats dienen voor de ruige dwergvleermuis. De beperkte waarde die de bomen en de groenstrook hebben voor foeragerende en langsvliegende vleermuizen wordt wel aangetast en zal uiteindelijk grotendeels verdwijnen. Er is echter in de directe omgeving nog ruim voldoende foerageergebied aanwezig, langs de Diem ten oosten van de Sportlaan. Het verlies van de bomen op de planlocatie betekent geen aantasting van essentiële vliegroutes.

Conclusie: Verlies van verblijfplaatsen, of essentieel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen is niet aan de orde. Negatieve effecten op vleermuissoorten zijn uitgesloten.

Vogels

Het rooien van de bomen en het struweel betekent het verlies van broedbiotoop voor enkele algemene vogelsoorten, zoals ekster, merel en roodborst. Indien dit binnen het broedseizoen gebeurt, kunnen ook broedgevallen verloren gaan. Broedgevallen van in de bomen broedende vogels kunnen door geluid, licht of optische effecten worden verstoord indien de broedgevallen zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden. Het is mogelijk, dat broedende vogels hun nesten verlaten, dat eieren onbebroed blijven, jongen verhongeren of gepredeerd worden, of dat nesten verloren gaan door de werkzaamheden, wanneer tijdens het broedseizoen gewerkt wordt. Aantasting van broedgevallen is een overtreding van verbodsbepalingen uit artikelen 11 van de Flora- en faunawet. Het doden van vogels en het vernietigen van eieren is verboden volgens artikelen 9 en 12. Het broedseizoen valt voor veel soorten ongeveer binnen de periode maart t/m augustus, maar ook daar buiten is het mogelijk dat broedende vogels worden aangetroffen.

Momenteel zijn er geen jaarrond beschermde nesten aanwezig. Mocht in de nabije toekomst een nest van sperwer of buizerd aanwezig blijken, dan gaat dat ook verloren bij kap.

Volgens de toekomstige Wet Natuurbescherming is alleen het vernietigen, beschadigen of wegnemen van nesten verboden. Het verstoren van nesten is niet verboden zolang er geen sprake is van wezenlijke negatieve invloed op de staat van instandhouding van populaties van de voorkomende broedvogelsoorten. De mogelijk voorkomende broedvogelsoorten zijn algemene soorten van stedelijk gebied; zeldzamere (kritische) vogelsoorten komen niet voor omdat geschikt biotoop ontbreekt.

Conclusie: Werkzaamheden in het vogelbroedseizoen kunnen leiden tot verstoring of het verlies van broedgevallen van niet-jaarrond beschermde vogelsoorten.

Samenvatting

De onderstaande tabel geeft weer voor welke beschermde soort(groep)en het te verwachten is dat, zonder mitigerende maatregelen, negatieve effecten zullen optreden.

Tabel 2: Mogelijke negatieve effecten op beschermde soorten van de Flora- en faunawet in of nabij het plangebied.

Soortgroep	Soort(en)	Mogelijk of te verwachten effect	FFwet artikel	toekomstige Wet Natuurbescherming
vleermuizen	gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger	geen	-	-
broedvogels	diverse soorten broedvogels van stedelijk gebied: ekster, merel, roodborst etc.	vernietigen, beschadigen, wegnemen van broedgevallen	9, 11, 12	3.1
		verstoring van broedgevallen	11	-

Mitigerende maatregelen

Er dient rekening te worden gehouden met het optreden van schadelijke effecten op niet-jaarrond beschermde broedvogels. Dit is te voorkomen door:

- buiten het broedseizoen te werken, of
- te zorgen dat buiten de verstoringsafstand van de betreffende soorten gewerkt wordt, of
- voorafgaand aan het broedseizoen de broedbiotoop voor vogels ongeschikt te maken en (gedurende het broedseizoen) te houden; dit betekent het rooien van alle bomen en ruigten buiten het broedseizoen en waar nodig geregeld maaien.

Ontheffing voor verstoring van broedgevallen wordt in principe niet verleend, waardoor het voorkomen van verstoring van broedende vogels noodzakelijk is.

Het vernietigen van broedbiotoop van niet-jaarrond beschermde broedvogels is toegestaan buiten het broedseizoen. Dan is er geen sprake van overtreding van de Flora- en faunawet.

Consequenties t.a.v. de natuurwetgeving

Het volgende wordt geconcludeerd ten aanzien van effecten op beschermde natuurwaarden:

- Ten aanzien van beschermde soorten is het niet uit te sluiten dat niet-jaarrond beschermde broedvogels en vleermuizen voorkomen in het plangebied.
- Er kan niet worden uitgesloten dat negatieve effecten op broedvogels aan de orde zijn indien geen maatregelen worden genomen. Mitigerende maatregelen zijn nodig om deze effecten te beperken of te voorkomen.

- Door het nemen van mitigerende maatregelen zijn netto effecten op de eventueel voorkomende soorten volledig uit te sluiten.
- Onder de toekomstige Wet Natuurbescherming is het verstoren van broedgevallen van de mogelijk voorkomende vogelsoorten geen overtreding van de natuurwetgeving. Het vernietigen of anderszins fysiek aantasten van nesten blijft wel verboden.
- Ongeacht de huidige of toekomstige beschermingsstatus van planten- en diersoorten is en blijft de zorgplicht van kracht (FFwet artikel 2; WNB artikel 1.11). Het is de bedoeling dat naar redelijkheid voldoende maatregelen worden genomen om schade aan wilde soorten te voorkomen.

Het is van belang zich te realiseren dat de toekomstige WNB nog niet volledig is uitgewerkt en dat een toetsing aan deze wetgeving nog niet goed mogelijk is. In deze notitie wordt een beknopte toetsing gegeven binnen het kader voor zover dat duidelijk is. Provincie Noord-Holland wordt bevoegd gezag van de WNB. Een belangrijk aspect dat nog moet worden ingevuld door de Provincie is het vrijstellingsbesluit, waarin de lijst van soorten moet worden opgenomen waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing nodig is.

Advies voor inrichtingsmaatregelen t.b.v. natuurwaarden

Er is een aantal mogelijkheden om de huidige natuurwaarde van de moeraszone langs de Diem zoveel mogelijk te behouden en om de mogelijkheden voor flora en fauna te vergroten:

- beperken verlichting: uitstraling naar de Diem zoveel mogelijk beperken. Gebruik lage verlichtingsmasten, zorg dat de lichtbundel middels speciale armatuur niet naar de Diem toe gaat. Zorg voor hoog opgaande beplanting langs de rand van het plangebied langs de Diem, zodat licht vanuit het plangebied niet naar de Diem straalt.
- beperken betreding: zorg dat de moeraszone langs de Diem niet wordt betreden.

BIJLAGE: JURIDISCH KADER FLORA- EN FAUNAWET

Binnen de Nederlandse natuurwetgeving wordt onderscheid gemaakt in de soortenbescherming en gebiedsbescherming. Hiervoor zijn twee wetten actief, respectievelijk de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet 1998. In beide wetten zijn naast het nationaal natuurbeschermingsbeleid ook tal van internationale verdragen en richtlijnen verankerd, zoals: Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, Wetlands-Conventie, Conventie van Bonn en CITES. Daarnaast is in het Nederlandse natuurbeleid aangegeven dat de verschillende bijzondere en beschermde natuurgebieden verbonden dienen te worden, hetgeen tot uiting komt in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is planologisch verankerd in de Nota Ruimte.

Flora- en faunawet

Beschermingscategorieën en verbodsbepalingen

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet regelt de bescherming van in het wild levende planten en dieren in Nederland door middel van een aantal verbodsbepalingen (tabel 1). In deze wet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn opgenomen. De opgenomen soorten zijn vaak op landelijk of Europees niveau zeldzaam of bedreigd, maar ook meer algemene soorten zijn beschermd in de wet.

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Daarnaast erkent de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde). Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van het ministerie van Economische Zaken (EZ) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden. Daarnaast mogen planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld worden. Dit is nader omschreven in de algemene verbodsbepalingen, artikel 8 t/m 12. Naast deze verbodsbepalingen is er ook een algemene zorgplicht van toepassing. Deze zorgplicht schrijft voor dat er voldoende zorg in acht moet worden genomen voor alle in het wild levende planten en dieren. Ook is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten te beschadigen, vernielen of verstoren.

De Flora- en faunawet heeft belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 en 2013 aangescherpt, mede naar aanleiding van uitspraken van de Raad van State. Deze aanscherpingen zijn in onderstaande uitleg opgenomen.

Beschermingscategorieën

In februari 2005 is via een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) artikel 75 in werking getreden, waarmee verschillende beschermingsregimes zijn vastgesteld. Er zijn vier categorieën beschermde soorten: tabel 1, tabel 2, tabel 3 en vogels.

De eerste tabel betreft algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geldt voor deze soorten een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld behalve de algemene zorgplicht (art 2 Ff-wet). Voor soorten van tabel 2 (zeldzame soorten en alle vissen die niet onder de Visserijwet vallen), geldt bij kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling en/of inrichting een vrijstelling voor artikel 8 t/m 12, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Indien niet met een gedragscode kan worden gewerkt, zal ook voor tabel 2 soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Voor soorten van tabel 3 kan bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting niet gewerkt worden met een gedragscode en is bij overtreding van een verbodsbepaling een ontheffing nodig. Tot tabel 3 behoren alle soorten van de Europese Habitatrichtlijn aangevuld met soorten die in Nederland kwetsbaar en zeldzaam zijn. Voor vogels geldt een aparte beschermingsstatus. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden.

Voor tabel 2 soorten is een “lichte toets” noodzakelijk. In de lichte toets moet er voor worden gezorgd dat de gunstige staat van instandhouding (op landelijk niveau) wordt gegarandeerd en de activiteit moet een redelijk doel dienen.

Voor de soorten van tabel 3 geldt een “uitgebreide toets”. Er mag hierin geen andere bevredigende oplossing zijn voor de geplande activiteit, de gunstige staat van instandhouding dient te worden gewaarborgd en er moet sprake zijn van een bij de wet genoemd belang. De gunstige staat van instandhouding van soorten uit bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient lokaal beoordeeld te worden. Voor de overige soorten uit tabel 3 is de landelijke populatie van belang.

Verbodsbepalingen

De belangrijkste voor, ruimtelijke ontwikkeling en ingrepen relevante verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn weergegeven in tabel 1

Tabel 1: Relevante verbodsbepalingen Flora- en faunawet.

Artikel 2 (zorgplicht)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.
Artikel 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Artikel 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

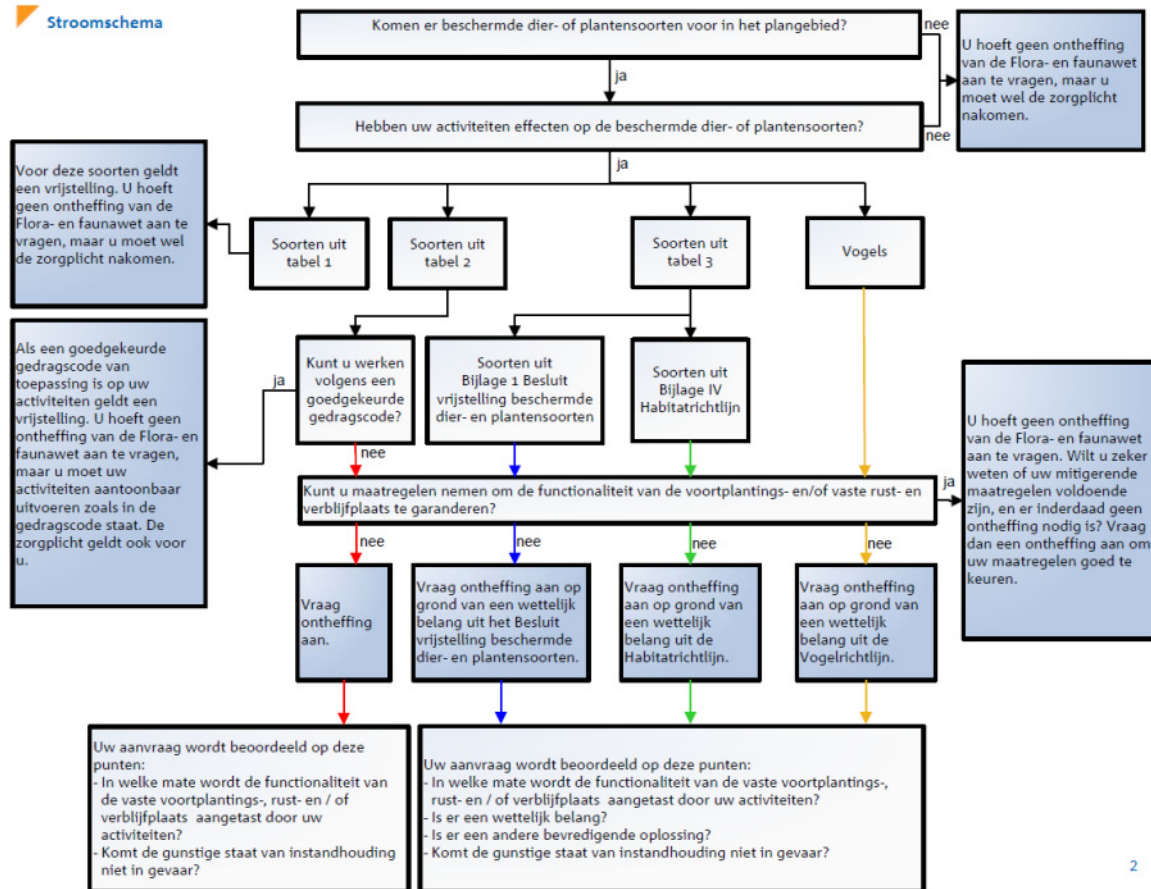
Artikel 10	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
Artikel 11	Het is verboden nesten, holen of andere voortplanting- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
Artikel 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
Artikel 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, ..., te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, ..., binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Beoordelingskader Flora- en faunawet

Indien er beschermde soorten van de tabellen 2 of 3 aanwezig zijn in het plangebied en de activiteiten een mogelijk negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding, dient te worden vastgesteld of het project kan worden uitgevoerd. Als daarbij een overtreding van de Flora- en faunawet wordt voorkomen door het nemen van voorzorgsmaatregelen is er geen ontheffing ex. Art. 75c nodig.

Kan er ondanks het treffen van voorzorgsmaatregelen niet worden uitgesloten dat er effecten op de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten optreden, dan zijn er verschillende vervolgstappen mogelijk. Deze zijn afhankelijk van de 'zwaarte' van de te beschermen soort, de impact van het initiatief op de staat van instandhouding en de evt. aanwezigheid van een goedgekeurde gedragscode. Indien de uitkomst is dat er een ontheffing nodig is, dan is een belangrijk beoordelingscriterium in hoeverre de 'functionaliteit' voor een specifieke soort intact blijft. Vogels nemen een bijzondere plaats in, zij worden in deze paragraaf afzonderlijk behandeld. In figuur 1 is in een stroomschema weergegeven welke stappen doorlopen moeten worden om te bepalen of de Flora- en faunawet wordt overtreden en een ontheffing noodzakelijk is.

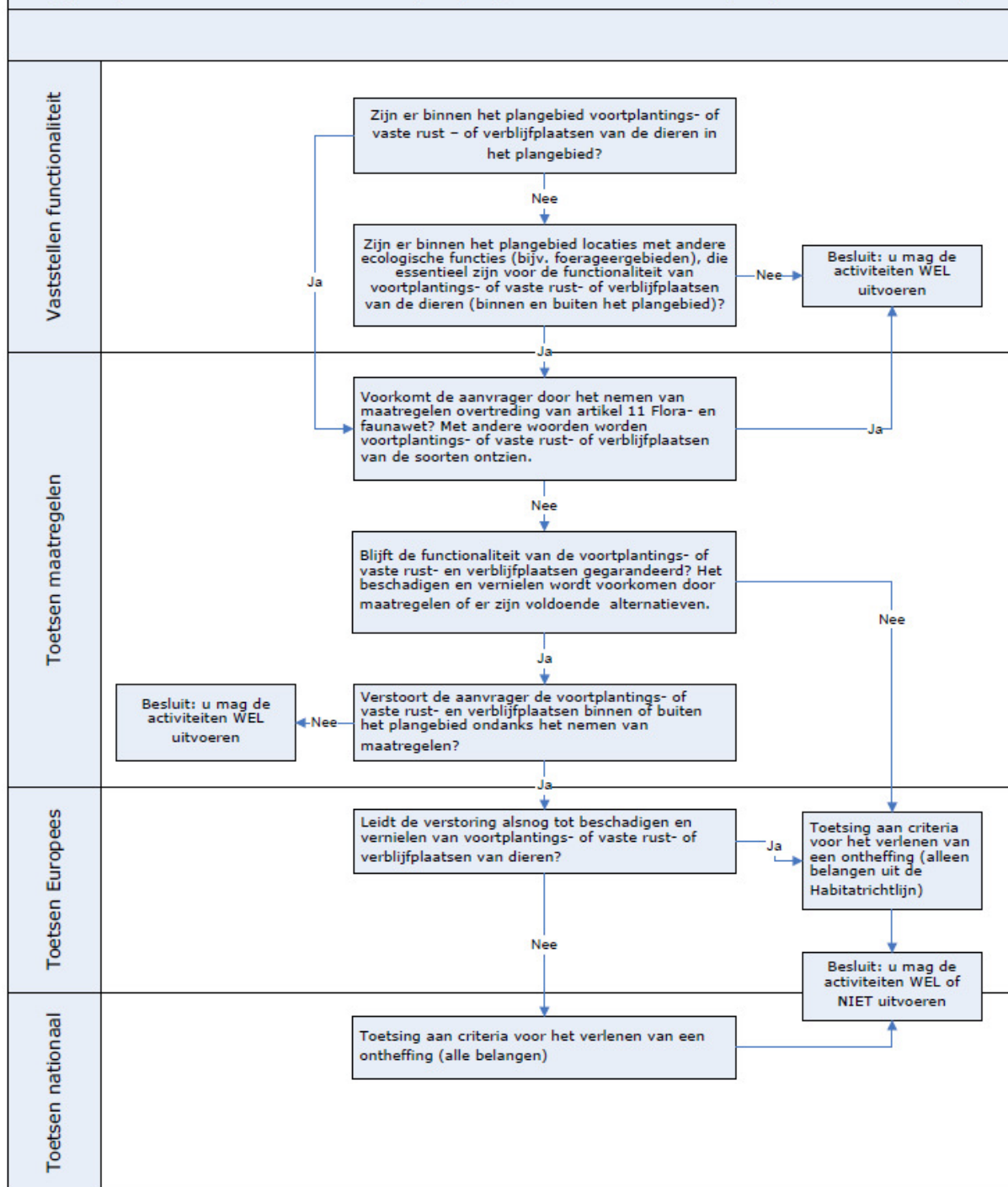
Stroomschema

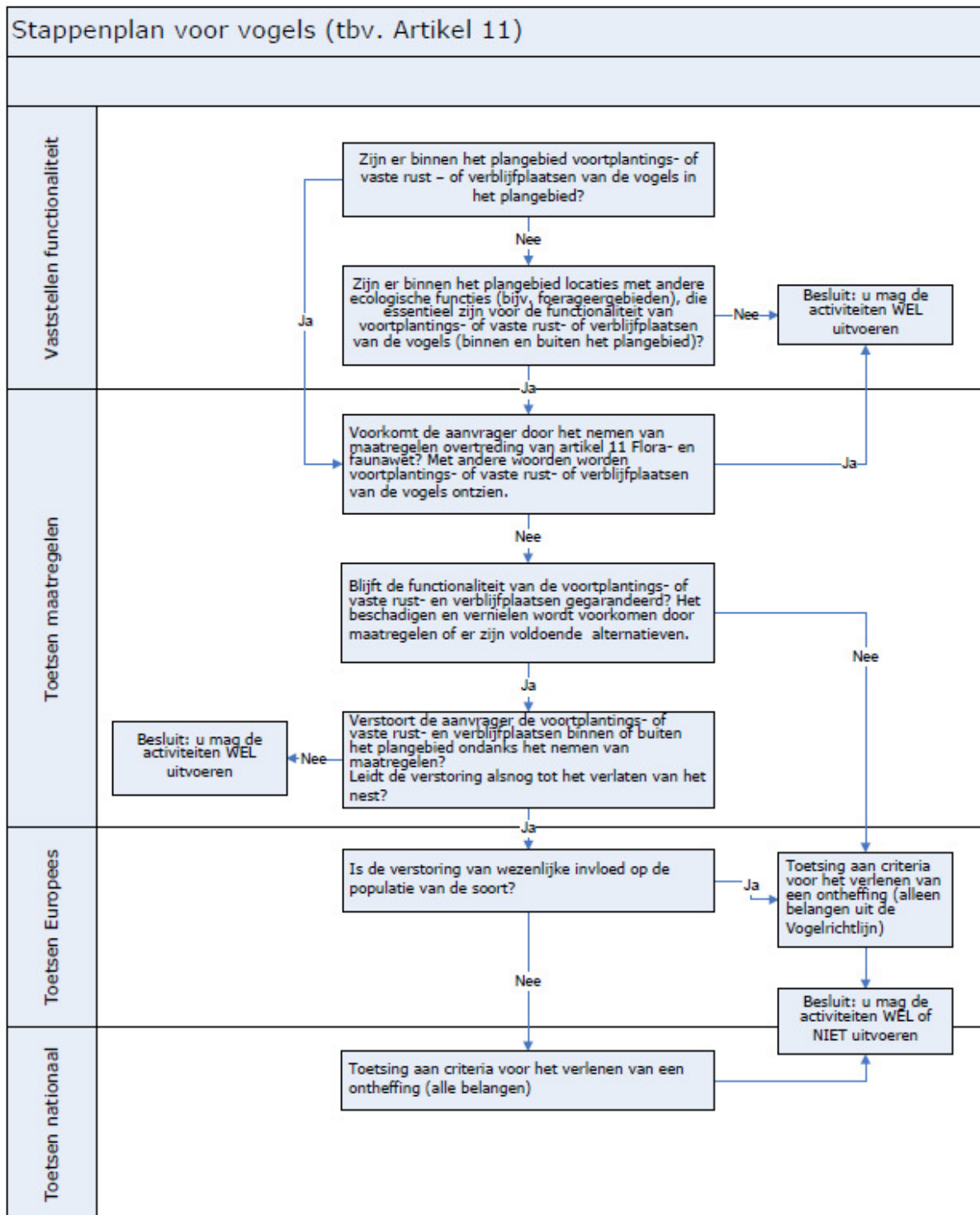
Figuur 5 Stroomschema van de stappen, die doorlopen dienen te worden om vast te stellen of er een ontheffingsplicht is voor het uitvoeren van de werkzaamheden. Bron: LNV, 2009.

Naar aanleiding van enkele recente uitspraken van de Raad van State is de interpretatie van de Flora- en faunawet aangescherpt. Deze aanscherping heeft betrekking op artikel 11: het verstoren van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen, voor soorten van de Habitatrichtlijn Bijlage IV en de Vogelrichtlijn. Verstoring zoals bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet is een begrip dat niet genoemd wordt in de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Dit betekent dat verstoring in deze context, niet getoetst hoeft te worden aan wettelijke belangen uit beide Europese richtlijnen. In plaats daarvan kan getoetst worden aan wettelijke belangen op nationaal niveau, waaronder ook ruimtelijke inrichting en ontwikkeling vallen. In figuur 2 en figuur 3 is deze interpretatiewijze door middel van stroomschema's verduidelijkt.

Stappenplan voor diersoorten op bijlage IV Habitatrictlijn (tbv. Artikel 11)

Figuur 6 Stappenplan voor tabel 3 soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn (tbv. Artikel 11)

Figuur 7 Stappenplan voor vogels (tbv. Artikel 11)

Mitigerende maatregelen

Het is in sommige gevallen mogelijk om een overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen door het treffen van voorzorgsmaatregelen voordat de werkzaamheden worden uitgevoerd. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkómen van de negatieve gevolgen van een activiteit. Dit moet gebeuren binnen het plangebied en voor de soorten die daar aanwezig zijn. De maatregelen dienen te voorkómen dat de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort wordt aangetast.

Er zijn 10 punten die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van de vraag of de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de betreffende soort behouden blijft door het nemen van mitigerende maatregelen (LNV, 2009):

1. De plek of het gebied wordt met een zekere mate van bestendigheid gebruikt. Er is geen sprake van incidenteel gebruik, maar van een vaste rust- en verblijfplaats;
2. De plek of het gebied blijft voorzien in alles wat nodig is voor een specifiek individueel dier in dat gebied en voor alle exemplaren van de populatie ter plekke, om succesvol te kunnen voortplanten of om te kunnen rusten;
3. Er is op geen enkel moment, ook niet tijdelijk, een achteruitgang van de ecologische functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats. De diverse functies die een gebied heeft dienen behouden te blijven;
4. Door mitigerende maatregelen worden negatieve effecten uitgesloten. Dit kunnen negatieve effecten zijn op zowel de kwaliteit als de kwantiteit van functies in het gebied;
5. Mitigerende maatregelen zijn preventief. Dit houdt dus in dat in voorkomende gevallen de mitigatie niet alleen al aanwezig is, maar ook functioneert;
6. Mitigerende maatregelen moeten leiden tot een verbetering of behoud van de ecologische functionaliteit van het gebied (kwantitatief/kwalitatief) voor de betreffende soort;
7. Het positieve effect van mitigatie geeft in evenredige mate ruimte voor de negatieve effecten van de ingreep. De duurzame ecologische functionaliteit mag op geen enkel moment slechter worden;
8. Het succes van mitigerende maatregelen moet met een hoge mate van zekerheid vóóraf vaststaan en wordt beoordeeld aan de hand van ecologische criteria;
9. De staat van instandhouding en de zeldzaamheid van een diersoort zijn van belang bij het treffen van mitigerende maatregelen;
10. De controle op het effect van de maatregelen is een onderdeel van het ecologisch werkprotocol.

Als er voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen dieren gevangen en verplaatst moeten worden, is dat geen overtreding van Artikel 9 (vangen) en 13 (verplaatsen). Het is namelijk niet de bedoeling om dieren aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenzone naar een vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit moet gebeuren binnen de daarvoor benodigde tijd. De soorten dienen ook in één keer te worden verplaatst, zonder onnodig oponthoud. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren buiten de kwetsbare periode van de betreffende soort. Het vangen en verplaatsen dient te gebeuren door of onder de begeleiding van een ter zake kundige. Stressgevoelige dieren, zoals muizen, vleermuizen en vogels, worden in principe niet verplaatst; bij deze diergroepen dient ervoor te worden gezorgd dat ze uit eigen beweging het werkterrein kunnen verlaten.

Ontheffingsplicht

Er geldt een ontheffingsplicht als de functionaliteit van voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de beschermde soort uit tabel 2 en 3 niet kan worden gegarandeerd door het nemen van mitigerende maatregelen. Belangrijke punten waarop een ontheffingsaanvraag wordt beoordeeld, zijn:

- in welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast door de werkzaamheden?
- is er een wettelijk belang (niet bij soorten uit tabel 2)?
- is er een andere bevredigende oplossing (niet bij soorten uit tabel 2)?
- komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar (nationaal voor tabel 2 soorten en lokaal voor tabel 3 soorten)?

Soorten uit tabel 3 zijn onderverdeeld in soorten uit Bijlage I Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Ook alle vogelsoorten behoren tot de categorie die de strengste bescherming geniet binnen de Flora- en faunawet. Om ontheffing te krijgen voor deze soortgroepen, dient de ruimtelijke ingreep één of meerdere van de geldige belangen te hebben die staan weergegeven in tabel 2.

Tabel 3: Vereist wettelijk belang ter verkrijging van ontheffing voor strikt beschermde soorten (tabel 3 en vogels). Een "x" betekent dat het belang geldig is voor de betreffende soortgroep, een "0" betekent dat het belang geldig is voor versterking zoals bedoeld in artikel 11 (zie ook tabel 1).

Wettelijk belang	AMvB Bijlage 1	HR Bijlage IV	Vogels
Bepaling inzake de gemeenschappelijke markt en vrij verkeer van goederen van het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap	x	0	0
Bescherming van flora en fauna	x	x	x
Veiligheid van het luchtverkeer	x	0	x
Volksgezondheid/Openbare veiligheid	x	x	x
Dwingende redenen van groot openbaar belang	x	x	0
Het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom	x	0	0
Belangrijke overlast veroorzaakt door dieren	x	0	0
Bestendig beheer en onderhoud in de land- en bosbouw	x	0	0
Bestendig gebruik	x	0	0
Ruimtelijke inrichting/ontwikkeling	x	0	0

Vogels

De bescherming van vogels neemt binnen de Flora- en faunawet een aparte positie in. In de Flora- en faunawet is de bescherming van de meeste vogelsoorten gericht op nesten van broedvogels. Dit houdt in dat nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen zijn beschermd. Het is gedurende het broedseizoen verboden om nesten van broedvogels te verstoren en/of weg te nemen.

De vogelnesten vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van Artikel 11 van de Flora- en faunawet. Buiten het broedseizoen zijn nesten van de meeste vogelsoorten niet beschermd. Een ontheffing is niet noodzakelijk als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats vinden en ook niet als er maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat er zich vogels vestigen op de bouwplaats. De Flora- en faunawet kent echter geen standaardperiode voor het broedseizoen (zie kader).

Broedseizoen

Voor een begrip als 'broedseizoen' is geen standaardperiode te hanteren. Afhankelijk van de soort en weersomstandigheden in een bepaald jaar kunnen soorten veel eerder of juist later broeden dan normaal het geval zou zijn. Dit kan zelfs per regio verschillen. Voor de wet is van belang of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De vaak geciteerde periode 15 maart t/m 15 juli is dus slechts een indicatie. De periode januari tot begin oktober kan theoretisch door broedvogels nog gebruikt worden als een broedperiode. Voor aanvang van de werkzaamheden dient altijd op broedgevallen gecontroleerd te worden.

Voor een aantal vogelsoorten bestaat een uitzonderingspositie op het bovenstaande. Van deze vogelsoorten is het nest aangemerkt als “vaste rust- of verblijfplaats”. Deze nesten zijn gedurende het gehele seizoen beschermd onder artikel 11 en zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten (ministerie van LNV, 2009). De jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in onderstaande categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld steenuil);
2. Nesten van koloniebroeders die elk seizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (roek, gierzwaluw en huismus);
3. Nesten van vogels (geen kolonievogels), die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (kerkuil, ooievaar, slechtvalk);
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (boomvalk, buizerd, ransuil);
5. Nesten van vogels, die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar ervoor hebben gebroed of de directe omgeving ervan, maar dan wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze soorten zijn buiten het broedseizoen niet beschermd, maar vragen wel extra onderzoek, omdat ze jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dit rechtvaardigen.

Als door de ingreep een jaarrond beschermd nest verdwijnt of op een andere wijze negatief wordt beïnvloedt dient het stappenplan uit figuur 3 doorlopen te worden om te bepalen of een ontheffing noodzakelijk is. Twee belangrijke vragen bij de beoordeling of er voor de soorten uit de bovenstaande categorieën een ontheffing noodzakelijk is zijn de volgende:

- Is er voor de soort voldoende gelegenheid om zelfstandig een natuurlijk alternatief nest te vinden?
- Is er voor de soort voldoende mogelijkheid om met succes een kunstmatig alternatief nest aan te bieden?